

Finantza jasangarriek ingurumen-, gizarte- eta gobernantza-irizpideak integratzen dituzten tresna-multzo bat biltzen dute inbertsio-erabakiak hartzerakoan eta finantza-eragiketetan. Bere helburu nagusia garapen ekonomikoa ingurumen jasangarritasunarekin, gizarte ekitatearekin eta gobernantza korporatibo onarekin lerrokatzea da, eta, horrela, epe luzerako garapen jasangarria lortzen laguntzea. Finantza jasangarriak osatzen dituzten tresnen artean daude bonu berdeak, sozialak edo urdinak, baita finantzaketa klimatikoa osatzen dutenak ere. Zehazki, zor berdeko, jasangarritasun sozialeko eta trantsizioko tresnen multzoak 4 bilioi dolar baino gehiago mobilizatu ditu 2007tik, eta kopuru horrek nabarmen gora egiten jarraituko duela aurreikusten da (Euskadin, 2024an, Eusko Jaurlaritzak jaulkitako Bonu Jasangarriak 5.000 milioi eurora iritsi ziren). Eremu honetako kontzeptuak normalizatzeko beharrari erantzuteko, *taxonomia* deiturikoak garatu dira, berdetzat edo jasangarritzat jo daitezkeen inbertsioak definitzea helburu dutenak. Prozesu hori guztia finantzei maila globalean ekiteko modu berri bat definitzen ari da.

Ekonomiaz aldizkariaren ale honetan, finantzen arlo honen ikuspegi bat eskaini nahi izan dugu, hainbat gai jorratzen dituzten artikuluen bilduma baten bidez: klimaren finantzak, taxonomien sorrera eta erabilera, edo hainbat eragile publiko eta pribaturen papera, enpresa kooperatiba, banku zentral eta beste erakunde publiko batzuei erreferentzia eginez. Monografiko honetan biodibertsitatea babesteko finantzaketa beharrak eta klima aldaketaren galerak eta kalteak ere aztertzen dira.

Aurkezten den lehen lana **Elisa Sainz de Murieta**-k eta **Ibon Galarraga**-k sinatu dute. Finantza jasangarrien gaiari buruzko lehen hurbilketa orokorra eta kontzeptuala eskaintzen du (finantza berde eta urdinak, sozialak, klimatikoak edo trantsiziokoak barne), eta, ondoren, klimaren finantzetan jartzen du arreta. Egileek argudiatzen dutenez, finantzen arlo horretan bakarrik adostu dira maila globalean adostutako helburuak, eta, beraz, epe labur eta ertainean bilakaera gardenagoa eta argiagoa espero daitekeen arlo bakarra da. Bereziki, nabarmentzekoa da Helburu Kolektibo Kuantifikatu Berria (NCQG) ezarri dela Bakun (Azerbaijan) egin berri den Klimaren Goi Bileran (COP29), eta 2035erako urtean gutxienez 300.000 milioi dolar mobilizatzeko konpromisoa hartu duela. Azpimarratu da, halaber, aurreko konpromisoekin alderatuta aurrera egin den arren, Klima Aldaketaren aurkako Borrokaren Finantzaketari buruzko Goi Mailako Adituen Talde Independentetaren

arabera, urtean 6,5 bilioi dolarreko inbertsioak behar direla 2030erako, Parisko Akordioaren helburuei maila globalean erantzuteko.

Dayana Vega, Itziar Patiño eta Kepa Solaun-en ekarpenak nabarmentzen du Europa aitzindaria izan zela Taxonomia Berdearen definizioan. Bertan, jarduera ekonomikoak «berde» gisa definitzeko irizpide teknikoak ezartzen dira, eta lehentasuna ematen zaie klima-aldaketa arintzeari eta egokitzeari, ekonomia zirkularrari eta biodibertsitateari. Latinoamerikako herrialde batzuek, hala nola Kolonbiak, Mexikok, Panamak eta Dominikar Errepublikak, taxonomia propioak garatu dituzte ondoren, beren tokiko testuinguruetara egokituta, nekazaritza eta energia bezalako funtsezko sektoreetan oinarrituta. Bi sortze-prozesuen arteko azterketa konparatua eskaintzen du lanak, eta azpimarratzen du antzeko metodologiak erabili direla gobernantzari, kontsulta publikoei, nazioko eta nazioarteko esparruekiko lerrokatzeari eta zientzian oinarritutako hautagarritasun-irizpideei dagokienez. Hala ere, Europan inplementazioa derrigorrezkoa den bitartean, Latinoamerikan oraindik borondatezkoa eta hasiberria da, eta kasu pilotuetara eta gomendioetara mugatzen da. Dokumentuak ondorioztatzen duenez, taxonomiek baliabideen mobilizazioan aurrera egin duten arren, hainbat erronkari egin behar diete aurre: datu fidagarrien falta, metodologia argiak eta gobernantza eraginkorra. Gaitasunak sustatzeko, prozesuetan enpresa txiki eta ertainak sartzeko eta taxonomiak ekonomia jasangarrietarako trantsizioan eraginkorrak izan daitezen pizgarriak garatzeko beharra azpimarratzen da.

Banku zentralek finantza jasangarrien arloan duten zeregina azpimarratuz, **Clara González**-ek bere ikuspegi kualifikatua eskaintzen digu, finantza-sistemak klima-aldaketaren aurkako borrokan duen gero eta paper handiagoari buruz. 2017an Network for Greening the Financial System (NGFS) sarea sortu zenetik, hainbat tresna garatu dira, hala nola klima-agertokiak eta gomendioak, jasangarritasun-faktoreak moneta-politikan eta finantza-gainbegiratzeari txertatzeko. Ahalegin horien helburua arrisku klimatikoak kudeatzea eta ekonomia jasangarri baterantz baliabideak mobilizatzea da, gobernuaren ekimenak eta ekimen pribatuak osatuz. Egileak kontatzen digunez, Europako Banku Zentralak bere moneta-politikan eta zorroen kudeaketan klima-kontsiderazioak txertatzeko lidergoa izan du. Adibidez, bere bonu korporatiboen edukitza deskarbonizatzea bezalako neurriak ezarri ditu, eta klima-adierazleak garatu ditu finantza-arrikuak ebaluatzeko. Aldi berean, Espainiako Bankuak aurrera egin du bere inbertsio zorroetan eta klima arriskuen kudeaketan jasangarritasun irizpideak txertatzen, eta nabarmentzekoa da txosten espezifikoak argitaratu direla 2023tik, eta konpromisoa hartu duela NGFSrekin eta Finantza Jasangarrien Europako Estrategiarekin. Artikuluak ondorioztatzen du banku zentralek, katalizatzaile giltzarri gisa, aurrera egin dutela klima arriskuak finantza egonkortasunean, inbertsioan eta moneta-politikan txertatzen. Hala ere, datu sendoen faltarekin, estandar harmonizatuen

beharrarekin eta arrisku fisikoen eta trantsizio arriskuen inpaktuetan sakontzearekin lotutako erronkei aurre egin behar diete.

Galera eta Kalteen kontzeptua (PyD) eta nazioarteko agendetan funtsezko gai bihurtu arte izan duen bilakaera aztertzen dira **Sascha Goonesekera**, **Gontzal Ruiz** eta **Patxi Greño**-ren ekarpenean. Egileek bi PyD mota nagusi identifikatzen dituzte: ekonomikoak eta ez-ekonomikoak, baina Klima Aldaketari buruzko Nazio Batuen Esparru Hitzarmenaren (CMNUCC) esparruan definizio argirik eta adostasunik ez dagoela diote. Eta hutsune horrek nola zailtzen duen koordinazio globala eta finantzaketa egokia eskuratzea. Aurrerapenak egon arren, hala nola Varsoviako Nazioarteko Mekanismoaren (WIM) sorrera eta COP27 eta COP28etan onartu berri den PyD Funtza, konprometitutako finantza baliabideak proiektatutako beharretatik urrun daude. Egileek azpimarratzen dute PyDren finantzaketak eta kudeaketak ikuspegi integral eta multidimentsionala behar dutela, arintzea, egokitzea eta laguntza humanitarioa barne hartzen dituen, irtenbide estrukturalak, ez-estrukturalak eta naturan oinarrituak aplikatuz. Gaur egungo estrategiak galera ekonomikoak arintzera bideratzen dira, baina gero eta gehiago aitortzen da galera ez-ekonomikoen garrantzia, hala nola inpaktu kultural eta ekologikoa. Tresna berriak ere proposatzen dira, hala nola karbonoaren eta finantza-transakzioen gaineko zergak, baliabide gehigarriak sor ditzaketenak eta justizia klimatikoa sustatu dezaketenak. Euskadiri buruz gogorarazi digute, zuzeneko klima inpaktuen aurrean hain kaltebera ez izan arren, rol potentziala izan lezakeela kaltetutako komunitateen finantzaketan eta laguntzan. Adibidez, 2022an 81 milioi euro baino gehiago bideratu zituen garapenerako lankidetzara eta ekintza humanitariora, batez ere Latinoamerikan eta Saharaz hegoaldeko Afrikan. PyD bere estrategia klimatikoetan integratzeak eta nazioarteko sareetan duen parte hartzea indartzeak justizia klimatikoan eta ekintza globalean lider gisa kokatuko luke Euskadi.

Bere ekarpenean, **Anil Markandya**-k gogorarazten digu biodibertsitatea funtsezkoa dela ekosistementzat eta horiek gizadiari ematen dizkioten zerbitzuentzat, baina galera larriari aurre egin behar diola, besteak beste, arrantza industrialaren, nekazaritza intentsiboaren eta deforestazioaren ondorioz, hazkunde demografikoa eta merkataritza bezalako faktoreek larriagotuta. Joera hori iraultzeko, Kunming-Montreal Biodibertsitatearen Esparru Globalak 2030erako jomugak ezartzen ditu, kapital naturalaren kontabilitatean oinarrituta ekosistema eta zerbitzu giltzarriak neurtu eta monitorizatzeko. NBERen Ekosistemen Kontabilitatearen esparrua erabiliz, ekosistemen hedadurari, baldintzei eta zerbitzuei buruzko datuak integratzen dira, politikak bideratzeko eta helburu horietarantz egindako aurrerapena ebaluatzeko. Horrek funtsezko informazioa jasotzen du ustiapen tasa jasagarriak definitzeko eta kontserbazioa babesten duten biodibertsitate kredituen merkatuak diseinatzeko. Urtean 200 mila milioi dolar mobilizatu behar badira ere, gaur egun baliabideak mugatuak dira, eta, beraz, biodibertsitate kredituak eta bonu jasagarriak bezalako tresna berritzaileen aldeko

apustua egiten da, naturaren balioa erabaki ekonomikoetan integratzen duten politikekin batera, jasangarritasun globalerako giltzarri gisa.

Leire San Jose-k eta **Jose Luis Retolaza**-k finantza sozialak aztertu dituzte kooperatiba baten testuinguruan. Egileek beren ekarpenean azaltzen dute nola aurre egiten dioten gizarte- eta merkataritza-erakundeek proiektu jasangarriak finantzatzeko erronkari, eta nabarmentzen dute lehenengoek lehentasuna ematen diotela epe luzerako jasangarritasunari, tokiko komunitatearen alde egiten duten harreman ikuspegien bidez. Bestalde, merkataritza-erakundeek berehalako errentagarritasunera bideratutako estrategia konbentzionaletan zentratzeko joera dute, askotan zorrak kanporatuz eta enpresen egonkortasuna kolokan jarriz. Ikuspegi hori Eroskiren kasuaren bidez aztertzen da; izan ere, 2007an hedatu zenetik, hainbat birfinantzaketa eta finantza-krisialdi igaro ditu, krisi ekonomikoak eta banku-erregulazio murriztaileek areagotuta. Analisiak finantza erakunde sozialak bereizten dituzten funtsezko faktoreak identifikatzen ditu, hala nola tokiko ingurunearekiko konpromisoa, gobernantza eredu inklusiboa eta krisi-testuinguruetara egokitzeko gaitasun handiagoa enpresa-proiektua baztertu gabe. Era berean, finantza erabakiek enpresa eta gizarte jasangarritasunean eragin nabarmena dutela azpimarratzen da. Azkenik, artikuluak jardunbide jasangarriak sustatuko dituzten politika erregulatzailen eta eredu finantzarioen beharra azpimarratzen du, epe luzerako balio ekonomikoa, soziala eta ingurumenekoa lehenetsiko dituen ikuspegi holistikoa proposatuz.

Azkenik, **Jorge Fernández**-en lana aipatu behar da. Bertan, finantzaketa-eskema berritzaile eta kolaboratiboen garrantzia aztertzen da, iraunkortasunerako trantsizioa zailtzen duen finantzaketa-arrakala berdea ixteko. Egileak argudiatzen du Lankidetza Publiko-Pribatuak eta Publiko-Pribatu-Filantropikoak bezalako aliantzek aukera ematen dutela merkatu oztupoak gainditzeko eta kapital pribatua mobilizatzekeo gizarte eta ingurumen inpaktu positiboak sortzen dituzten proiektu jasangarrietarantz. Nabarmentzen du arau-esparru egonkorra, pizgarri ekonomiko egokiak eta gobernantza berritzailea behar direla eragile berrien parte-hartzea sustatzeko, hala nola fundazio filantropikoak, inbertitzaile pribatuak eta tokiko eragileak. Finantza-tresna berritzaileak integratzea, hala nola bonu berdeak eta emaitzetan oinarritutako finantzaketa-eskemak, funtsezkoa da, sortzen ari diren teknologiei eta negozio-eredu berritzaileei lotutako erronkei heltzeko. Greater Manchester-eko Ingurumen Funtza (GMEF) da kasu nabarmenetako bat. Funts horrek baliabide publikoak, pribatuak eta filantropikoak konbinatzen ditu ekosistemak leheneratzen, biodibertsitatea sustatzen eta naturan oinarritutako irtenbideak sustatzen dituzten proiektuak finantzatzeko. Gobernantza holistikoaren eredu horrek onura ekonomikoak, sozialak eta ingurumenekoak maximizatzen ditu, eta, aldi berean, merkatu-pizgarriak sortzen ditu inplikaturako eragileentzat. Azterlanak ondorioztatzen du arduradun politikoek funtsezko zeregina betetzen dutela lankidetza horiek errazten dituztelako, finantza-ekosistema berdeak

indartuko dituzten, gaitasun tekniko eta erregulatzailerak sustatuko dituzten eta finantzaketa iraunkorrean berrikuntza sustatuko duten politiken bidez.

*Beste Lankidetz*a Batzuk atalean, **Henar Alcalde**-k, **Usue Lorenz**-ek eta **Mercedes Oleaga**-k mugaz gaindiko lankidetz-ekimenak mugaz gaindiko klusterretara eboluzionatzea, lankidetz-oztopo tradizionalak gainditzea eta enpresak espezializazio adimenduneko estrategietara atxikitzea ahalbidetzen duten ezaugarriak aztertzen dituzte. Akitania Berria-Euskal Herria-Nafarroa (NAEN) mugaz gaindiko eremuan mugaz gaindiko klusterrak garatzeko proiektu batean oinarritzen da azterketa, eta proiektu honen azterketatik ikasitako ikasgaiak lurralde-lehiakortasunari, klusterrei eta lankidetzari buruzko literaturaren ekarpen teorikoekin konbinatzen ditu.

Marta Fernández-ek eta **Wenbo Hu**-k, berriz, mahastizaintzaren eta ardogintzaren industriari buruzko literaturan dagoen hutsunea bete nahi duen lan bat aurkeztu dute, Euskadiko ardo-enpresen katalogazioari dagokionez. Egileek hainbat kategoriatan sailkatzen dituzte enpresak, beren ezaugarrien arabera (baliabideak, ekoizpen-praktikak, lehia-estrategiak), merkataritza-arrakasta handiagoarekin eta esportatzeko gaitasun handiagoarekin lotuta daudenak identifikatzeko helburuarekin. Bere ustez, informazio hori upeltegien esportazio-jarduera indartzeko laguntzak hobeto definitzeko eta aplikatzeko erabil liteke.

Azkenik, **Mikel Aberasturi** eta **Oscar Valdivielso**-ren artikulua helburu nagusia da ekosistema ekintzaile baten errealitatea eta bilakaera bere konplexutasun osoan neurtzeko eta sozializatzeko gai den adierazle sintetiko bat diseinatzea, eraikitzea eta baliozkotzea. Zehazki, egileek Euskal Autonomia Erkidegoaren azterketa egiten dute, eta Ekintzailetzaren Euskal Ekosistemaren Adierazle Sintetikoa eratzen dute. Adierazle hau zabalkunde eta komunikazio sozialerako tresna gisa aurkeztzen da, bai eta politika publikoak eta ekosistema ekintzailea ebaluatzeko tresna gisa ere. Gainera, metodologia beste ingurune eta ekosistema ekintzaile batzuetara transferitu eta eskalatu daiteke.